
FREDRIKS FREDSPRIS-FLOPPER

Tønsberg Blad 11.09.2020, s. 37: Bøker - Anmeldelse

Lars Døvle Larssen: «**Medaljens bakside**» Fredrik Heffermehl (Sandnes forlag)

109 mennesker som burde ha fått Nobels fredspris fikk den aldri. Istedet har Nobelkomiteen 89 ganger delt ut fredspriser som strider mot det Alfred Nobel egentlig bestemte i sitt testamente, mener Fredrik Heffermehl i sin nye bok «Medaljens bakside». Den 81 år gamle juristen og fredsaktivisten, som i noen år har vært bosatt i Åsgårdstrand, har i en årrekke markert seg som kritiker av Den norske nobelkomité. Kjernen i kritikken er at Nobelkomiteen dels feiltolker, dels ikke har satt seg godt nok inn i Alfred Nobels testamente for å forstå hva den styrtrike og smått eksentriske svenske oppfinneren og industrieieren egentlig ønsket å støtte opp om da han opprettet sin fredspris.

Nobels testamente er forholdsvis ordknappt. Fredsprisen skal gå «åt den, som har verkat mest eller bäst för folkens förbrödrande och afskaffande eller minskning af stående arméer samt bildande och spridande af fredskongresser,» heter det. Nobel bruker også ordet «fredsförfäktare» - fredsforkjempere - om dem som er verdige til å vinne prisen. Av en grunn som vi ikke kjenner, bestemte han at fredsprisen skulle deles ut av en komité på fem personer utpekt av det norske Stortinget.

Med årene har Nobelkomiteens fredsbegrep blitt meget vidt. Mange av dem som har vunnet prisen har i første rekke vært menneskerettighetsforkjempere eller folk og organisasjoner som har drevet humanitært arbeid. Litt flåsete uttrykt har vel tanken vært at det å kjempe mot undertrykkelse og fattigdom gjør verden til et bedre sted der folk har mindre grunn til å gå løs på hverandre med våpen i hånd. Det er blitt en «godhetspris», for å låne Heffermehls uttrykk.

Men dette har ingen hjemmel i Nobels testamente. Nobel sto sin tids fredsbevegelse nær. Mannen som ga oss dynamitten var motstander av militærvesen og våpen. Egentlig burde prisen hett Nobels nedrustningspris, for det var det Nobel egentlig ønsket å støtte. Derfor har Nobelkomiteen gått langt utover testamentets fullmakter og er på juridisk uholdbar grunn, mener Heffermehl.

Det er i disse innledende kapitlene, der Heffermehl argumenterer som jurist, at han skriver best og mest overbevisende. Deretter tar hans egen politiske agenda som fredsforkjemper og atomvåpenmotstander styringen. Det er tydelig at han ønsker en mer åpent fredsaktivistisk nobelkomité som hedrer fredsarbeid i en langt snevrere forstand enn det som er blitt sedvane. Det er selvfølgelig et helt legitimt standpunkt, men undertegnede savner at Heffermehl drøfter om prisen hadde hatt den samme prestisje og gjennomslagskraft med snevrere tildelingskriterier. Er det gitt at svaret er ja?

Heffermehl hevder at Nobels fredspris langt på vei er styrt av en norsk politisk agenda, ikke minst fordi komiteen stort sett har vært rekruttert fra vårt eget politiske miljø. Men hvem burde egentlig sittet der? Og hvilken legitimitet og integritet hadde komiteen hatt da? Det kunne forfatteren også boret mer i.

Men spennende er det når Heffermehl tar for seg hver eneste utdeling siden 1901 og vurderer om vinneren var den rette og hvem som egentlig burde fått den de mange gangene svaret var nei. Her røper forfatteren stor innsikt, og gir oss egentlig en mini-versjon av den internasjonale freds- og nedrustningsbevegelsens historie. Dette er en bok som fortjener å leses, både fordi den gir mye ny kunnskap for de fleste av oss og fordi Heffermehl stiller noen ubehagelige spørsmål Stortinget og Nobelkomiteen ikke kan ignorere i all evighet.